

Asia: VN/3071/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi

Esitysluonnoksen kokonaisuutta koskevat kysymykset

Yleiset huomiot automaattista päätöksentekoa koskevasta sääntelykokonaisuudesta

Palta pitää kannatettavana, että viranomaisten ja julkista hallintotehtävää toteuttavien organisaatioiden automaattiselle päätöksenteolle luodaan oikeusvarmuutta. Tilanne on ollut nykyisellään epäselvä, ottaen huomioon perustuslakivaliokunnan, apulaisoikeusasiamiehen sekä oikeuskanslerin aiemmin antamat huomiot ja ratkaisut koskien automaattista päätöksentekoa hallinnossa.

Eryteisesti kun arvioidaan automaattisten ratkaisujen volyymia esimerkiksi verohallinnon, Kansaeläkelaitoksen tai Tullin palveluissa, siirtyminen manuaalisesti tehtäviin päätöksiin olisi käytännössä mahdotonta lyhyellä aikavälillä. Suomen tulee hyödyntää nyt ja jatkossakin pitkälle automaatioon pohjautuvia toimintamalleja päätöksenteossa niin julkisella sektorilla kuin yksityisissä palveluissa.

Palta kuitenkin katsoo, että valtiovarainministeriössä valmistelluissa säädösehdotuksissa on negatiivisia vaikutuksia julkishallinnon sekä julkista hallintotehtävää hoitavien yksityisten organisaatioiden automatisaation käytölle. Säädökset nostaisivat järjestelmähankkeiden hintaa sekä käyttöönottokustannuksia ja tekisivät automatisoinnin toteuttamisesta hankalaa. Tältä osin Palta tukee Elinkeinoelämän keskusliiton antamaa lausuntoa asiasta.

Lisäksi esityksessä vähemmälle on jäänyt mahdollisuus automatisaation hyödyntämiseen ns. tosiasiallisten hallintotoimien yhteydessä, mikä on yksi julkisen hallintotehtävän luokka, mutta johon ei liity luonnollista henkilöä koskevia päätöksiä tai ratkaisuja (esimerkiksi liikenteen automaattinen ohjaus). Lakiehdotuksessa ja/tai sen perusteluissa olisi hyvä selkeästi tuoda ilmi, sovelletaanko hallintolain 53 e §:ää sekä tiedonhallintalain 6a lukua myös tosiasiallisessa hallintotoiminnassa.

Huomiot ehdotetun sääntelyn suhteesta hallinnon lainalaisuuteen, hyvään hallintoon ja avoimuuteen sekä virkavastuuseen

-

Kysymykset vaikutusarvioinnista

- Miten arvioitte ehdotuksen ja siihen sisältyvien vaatimusten vaikuttavan päätöksenteon automatisoinnin kehittämiseen ja käyttöönottoon tulevaisuudessa? Mitä hyötyjä ja mitä haittoja ehdotuksella olisi tulevan kehittämisen ja automaation hyödyntämisen osalta?

- Onko ehdotetuilla muutoksilla vaikutuksia, joita esityksessä ei ole tunnistettu ja jotka eivät liity jäljempänä esitettyihin kysymyksiin?

-

Laki hallintolain muuttamisesta

Yleiset huomiot hallintolain 8 b luvusta

-

Huomiot automaattisen ratkaisemisen määritelmästä (53 e §:n 1 momentti)

-

Huomiot automaattisesti ratkaistavien asioiden käyttöalasta ja rajauksesta (53 e §:n 2-4 momentti)

-

Huomiot automaattisen ratkaisemisen oikeussuojaedellytyksestä (53 f §)

-

Huomiot automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta (53 g §)

-

Muut hallintolakia koskevat huomiot

-

Laki tiedonhallintalain muuttamisesta

Yleiset huomiot tiedonhallintalain 6 a luvusta

-

Yleiset huomiot tiedonhallintalain 13 a §:stä

-

Kysymykset vaikutusarvioinnista

- Jos organisaatiollanne on jo käytössä automatisoituja päätöksentekoprosesseja: Onko ehdotuksen vaikutukset olemassa oleviin automatisoituihin päätöksentekoprosesseihin arvioitu osaltanne riittävästi?

Puuttuuko arvioinnista joitain keskeisiä näkökulmia? Onko muutoksen edellyttämät resurssitarpeet arvioitu oikeasuuntaisesti?

- Jos organisaatiollanne on jo käytössä automatisoituja päätöksentekoprosesseja: Jos käytössä olevasta automaattisesta päätöksenteosta jouduttaisiin luopumaan, millaisia resursseja nykyisten käsittelyvolyymien ja -aikojen säilyttäminen ilman automatisointia edellyttäisi?

- Onko tiedonhallintalakiin ehdotetun 13 a §:n vaikutukset arvioitu osaltanne riittävästi? Puuttuuko arvioinnista joitain keskeisiä näkökulmia? Onko muutoksen edellyttämät resurssitarpeet arvioitu oikeasuuntaisesti?

-

Laki digipalvelulain muuttamisesta

Yleiset huomiot digipalvelulain 6 a §:stä

-

Kysymykset vaikutusarvioinnista

- Onko digipalvelulakiin ehdotetun 6 a §:n vaikutukset arvioitu osaltanne riittävästi? Puuttuuko arvioinnista joitain keskeisiä näkökulmia? Onko muutoksen edellyttämät resurssitarpeet arvioitu oikeasuuntaisesti?

- Miten arvioitte digipalvelulakiin ehdotetun 6 a §:n ja siihen sisältyvien vaatimusten vaikuttavan palveluautomaation kehittämiseen ja käyttöönottoon tulevaisuudessa? Mitä hyötyjä ja mitä haittoja ehdotuksella olisi tulevan kehittämisen osalta?

-

Laki rikosasioiden tietosuojalain muuttamisesta

Huomiot 13 §:ään ehdotettavasta muutoksesta

-

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Huomiot ehdotetusta voimaantulosta sekä siirtymäsäännöksistä

-

Konttinen Jari
Palvelualojen työnantajat Palta ry.